

RUIS

RUIS

*Waarom we zo vaak verkeerde beslissingen
nemen en hoe we dat kunnen voorkomen*

Daniel Kahneman
Olivier Sibony
Cass R. Sunstein

Vertaald door
Lidwien Biekmann en Koos Mebius

Nieuw Amsterdam

Eerste druk 2021

Derde druk 2024

Oorspronkelijke titel *Noise. A Flaw in Human Judgment.*

Little, Brown Spark, imprint of Little, Brown and Company, a division of
Hachette Book Group, Inc., New York

© 2021 Daniel Kahneman, Olivier Sibony en Cass R. Sunstein

© 2021 Nederlandse vertaling Lidwien Biekman en Koos Mebius /

Uitgeverij Nieuw Amsterdam

Alle rechten voorbehouden

Omslagontwerp Julian Humphries

Omslagbewerking bij Barbara

NUR 770

ISBN 9789046832516

www.nieuwamsterdam.nl

Voor Noga, Ori en Gili – DK

Voor Fantin en Lélia – OS

Voor Samantha – CRS

Inhoud

<i>Inleiding: Twee soorten fouten</i>	9
Deel I: Op zoek naar ruis	17
1 Misdad en straf (met ruis)	19
2 Een systeem vol ruis	28
3 Eenmalige beslissingen	39
Deel II: Uw hoofd is een meetinstrument	45
4 Daar kun je verschillend over oordelen	49
5 Foutmeting	61
6 De analyse van ruis	75
7 Gelegenheidsruis	85
8 Groepen versterken de ruis	100
Deel III: Ruis bij voorspellende beoordelingen	113
9 Beoordelingen en modellen	117
10 Ruisloze regels	129
11 Objectieve onwetendheid	143
12 Het dal van het normale	154
Deel IV: Hoe ontstaat ruis?	165
13 Heuristiek, bias en ruis	167
14 Matchen	182

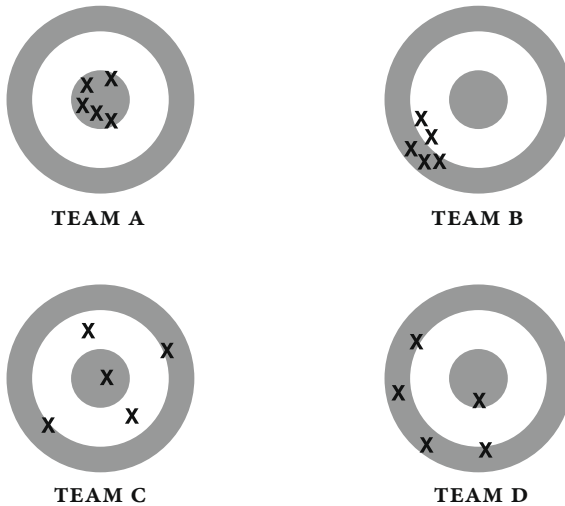
15	Schalen	193
16	Patronen	206
17	De bronnen van ruis	216
Deel V: Betere oordelen		227
18	Betere beoordelingen door betere beoordelaars	231
19	Bias wegnemen en beslissingshygiëne	242
20	Informatie stroomlijnen in de forensische wetenschap	251
21	Selectie en aggregatie bij voorspellingen	264
22	Richtlijnen in de geneeskunde	278
23	De schaal van prestatiescores	292
24	Structuur bij sollicitaties	305
25	Het mediating assessments protocol	317
Deel VI: Optimale ruis		331
26	De kosten van ruisreductie	335
27	Respect	344
28	Regels of normen?	355
<i>Samenvatting en conclusie: Neem ruis serieus</i>		367
<i>Epiloog: Een wereld met minder ruis</i>		383
<i>Appendix A: Een ruisonderzoek uitvoeren</i>		385
<i>Appendix B: Een checklist voor een beslissingswaarnemer</i>		391
<i>Appendix C: Voorspellingen bijstellen</i>		395
<i>Dankwoord</i>		399
<i>Over de auteurs</i>		401
<i>Noten</i>		403
<i>Register</i>		433

INLEIDING

Twee soorten fouten

Stel je voor: een groep vrienden gaat naar een speelhal om een schiet-spelletje te doen. Er zijn vier teams. Elk team bestaat uit vijf mensen en maakt van hetzelfde geweer gebruik; elk teamlid schiet één keer. Figuur 1 laat zien hoe de teams het ervan hebben afgebracht.

In een ideale wereld zou elk schot in de roos zijn.

FIGUUR 1: Vier teams

Voor team A is dat bijna het geval. De schoten van het team zitten allemaal rond de roos in een bijna perfect patroon.

In het resultaat van team B zit *bias*: de inslagen zitten op een systema-

tische manier allemaal een stuk van de roos af. Zoals de figuur suggereert, kunnen we op basis van de consistentie van deze bias een voorspelling doen. Als een van de teamleden nog een keer zou schieten, komt het schot vast in hetzelfde gebied terecht als de eerste vijf schoten. De consistentie van de bias doet ook een causaal verband vermoeden: misschien was het vizier van het geweer niet goed afgesteld.

In het resultaat van team C zit *ruis*: de schoten zijn over een groot gebied terechtgekomen. Er is geen duidelijke bias aanwezig, want de inslagen zijn min of meer gelijkmatig rond de roos verspreid. Als een van de teamleden nog een keer zou schieten, is nauwelijks te voorspellen waar de kogel inslaat. Daarnaast komt er geen interessante hypothese bij ons op om het resultaat van team C te verklaren. Het enige wat we weten is dat de teamleden het niet zo goed hebben gedaan. Waar deze ruis vandaan komt weten we niet.

Team D heeft zowel last van bias als van ruis. Net als bij team B zijn de schoten systematisch een stuk van de roos af terechtgekomen en net als bij team C kennen ze een grote spreiding.

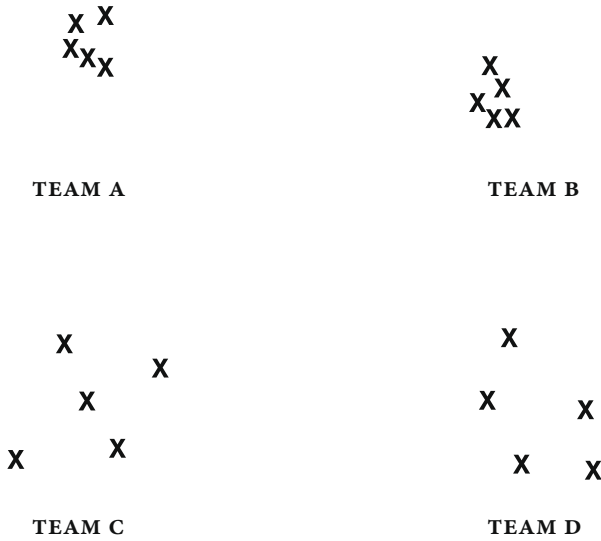
Maar dit boek gaat niet over schietspelletjes. Wij richten ons op menselijke fouten. Bias en ruis – systematische afwijking en willekeurige spreiding – zijn verschillende componenten van fouten. De schietschijven laten de verschillen hiertussen zien.¹

Dit schietspelletje is een metafoor voor wat er in het menselijke beoordelingsproces mis kan gaan, vooral bij de uiteenlopende beslissingen die mensen namens organisaties nemen. In dat soort situaties vinden we ook de twee soorten fouten uit figuur 1. Sommige oordelen kennen bias: ze zitten er systematisch naast. Andere oordelen kennen ruis: mensen van wie wordt verwacht dat ze het met elkaar eens zijn komen op verschillende plekken rond de ‘roos’ terecht. Helaas hebben veel organisaties last van zowel bias als ruis.

Figuur 2 illustreert een belangrijk verschil tussen bias en ruis. Er wordt in getoond wat u zou zien als u alleen maar de achterkant van de schietschijven te zien kreeg, dus zonder dat duidelijk was waar de roos precies zat.

Hieruit kunt u niet opmaken of team A dichterbij de roos zit of team B. Maar u ziet wel in één oogopslag dat er bij teams C en D sprake is van ruis, en bij teams A en B niet.

De algemene eigenschap van dit soort ruis is essentieel voor het doel van dit boek, want veel van onze conclusies baseren we op oordelen

FIGUUR 2: Dit zien we op de achterkant van de schietschijven

waarbij we niet weten hoe het werkelijke antwoord luidt of waar helemaal geen werkelijk antwoord voor bestaat. Als artsen bij een en dezelfde patiënt verschillende diagnoses stellen, kunnen we dit gebrek aan overeenstemming bestuderen zonder dat we weten wat de patiënt werkelijk mankeert. Als filmproducenten proberen in te schatten of een bepaalde film het goed zal doen, kunnen we de variabiliteit in hun antwoorden bestuderen zonder dat we weten hoeveel de film uiteindelijk heeft opgebracht of zelfs of hij daadwerkelijk is gemaakt. We hoeven niet te weten wie er gelijk heeft om te kunnen meten in welke mate de oordelen in een bepaald geval uiteenlopen. Voor het meten van ruis hoeven we alleen maar naar de achterkant van de schietschijf te kijken.

Als we inzicht willen krijgen in fouten bij beoordelingen, moeten we inzicht krijgen in zowel bias als ruis. Soms is, zoals we zullen zien, ruis het grootste probleem. Maar in wat er publiekelijk wordt gezegd over menselijke fouten en over fouten in organisaties over de hele wereld, wordt er zelden over ruis gesproken. De hoofdrol is weggelegd voor bias. Ruis is een figurant, die zich meestal in de coulissen ophoudt. Het onderwerp bias is in duizenden wetenschappelijke artikelen en tientallen populaire boeken aan de orde gekomen, waarbij ruis zelden werd genoemd. In dit boek proberen we deze balans te herstellen.

Bij beslissingen die in de praktijk van het dagelijks leven worden genomen is de hoeveelheid ruis vaak schandalig hoog. We geven een paar voorbeelden van gebieden waarop en omstandigheden waarin schokkende hoeveelheden ruis voorkomen terwijl accuratesse er van het grootste belang is.

- *De geneeskunde is onderhevig aan ruis.* Verschillende artsen komen bij één en dezelfde patiënt tot verschillende oordelen over het al dan niet aanwezig zijn van huidkanker, borstkanker, een hartkwaal, tuberculose, longontsteking, depressie, en allerlei andere ziekten en kwalen. Vooral in de psychiatrie, waarin subjectieve oordelen uiteraard een grote rol spelen, komt veel ruis voor. Maar dat geldt opvallend genoeg ook voor gebieden waarin men het niet zou verwachten, zoals bij het beoordelen van röntgenfoto's.
- *De jeugdzorg is onderhevig aan ruis.*² Casemanagers bij instanties voor kindbescherming moeten zien in te schatten of kinderen gevaar lopen te worden mishandeld, en zo ja, of ze uit huis moeten worden geplaatst. Dat systeem is onderhevig aan ruis, want sommige managers zijn sneller tot uithuisplaatsing geneigd dan andere. Jaren later blijken veel kinderen die de pech hadden zo'n doortastende manager te treffen er slechter voor te staan dan anderen: ze zijn vaker met justitie in aanraking gekomen, zijn vaker tienermoeder geworden en hebben lagere salarissen.
- *(Trend)voorspellingen zijn onderhevig aan ruis.* Professionele analisten leveren uiterst uiteenlopende prognoses over de verwachte verkoopcijfers van een nieuw product, de verwachte groei van de werkloosheidscijfers, de kans op faillissement van in zwaar weer verkerende bedrijven, ja eigenlijk over alles waar ze iets over te melden hebben. Ze spreken niet alleen elkaar tegen, maar ook zichzelf. Toen dezelfde softwareontwikkelaars bijvoorbeeld op twee verschillende dagen werd gevraagd hoeveel tijd ze nodig dachten te hebben voor een en dezelfde taak, was het gemiddelde verschil tussen het aantal geschatte uren 71%.³
- *Beslissingen in asielzaken zijn onderhevig aan ruis.* Of een asielzoeker in de Verenigde Staten als zodanig wordt erkend hangt af van een soort loterij. Een onderzoek waarin asielzaken willekeurig aan verschillende rechters werden toegewezen liet zien dat de ene rechter 5% van de aanvragen toewees en de andere 88%. De titel van het onderzoek

was dan ook veelzeggend: ‘De Vluchtelingenroulette’.⁴ (We zullen nog heel wat roulettes tegenkomen.)

- *Beslissingen over het personeelsbeleid zijn onderhevig aan ruis.* Mensen die met sollicitanten spreken beoordelen dezelfde mensen totaal verschillend. Prestatiebeoordelingen van dezelfde werknemers zijn ook zeer variabel en hangen meer af van degene die de beoordeling uitvoert dan van de te beoordelen prestatie.
- *Beslissingen over borgtocht zijn onderhevig aan ruis.* Of Amerikaanse verdachten op borgtocht vrijkomen of in afwachting van hun berechting vast blijven zitten, hangt grotendeels af van de rechter die de zaak toevallig behandelt. Sommige rechters zijn veel milder dan andere. Rechters verschillen ook aanzienlijk wat betreft hun inschatting van welke verdachten al dan niet vluchtgevaarlijk zijn of een grote kans op recidive hebben.
- *De forensische wetenschap is onderhevig aan ruis.* Het is er bij ons ingestampt dat identificatie aan de hand van vingerafdrukken onfeilbaar is. Maar experts die vingerafdrukken vergelijken zijn het er soms niet over eens of een vingerafdruk van een plaats delict te koppelen is aan een bepaalde verdachte. Ze zijn het niet alleen met elkaar oneens, maar ook met zichzelf: dezelfde expert neemt soms een andere beslissing als dezelfde afdruk bij een andere gelegenheid nogmaals moet worden beoordeeld. Een vergelijkbare variabiliteit is in andere wetenschappelijke disciplines waargenomen, zelfs bij DNA-analyses.
- *Besluiten over patentaanvragen zijn onderhevig aan ruis.* De auteurs van een toonaangevend onderzoek naar patentaanvragen constateren op dat terrein ook ruis: ‘Of het patentbureau een patent al dan niet goedkeurt hangt in significante mate af van welke beoordelaar de aanvraag toevallig heeft toegewezen gekregen.’⁵ Het moge duidelijk zijn dat deze variabiliteit uit het oogpunt van gelijke behandeling ongewenst is.

Al deze voorbeelden zijn nog maar het topje van de ijsberg. Overal waar mensen tot een oordeel moeten komen is de kans op ruis aanzienlijk. Om de kwaliteit van onze beoordeling te verbeteren moeten we zowel ruis als bias weg zien te werken.

Dit boek bestaat uit zes delen. In deel I onderzoeken we het verschil tussen ruis en bias en laten we zien dat zowel in publieke als private organisaties veel ruis aanwezig kan zijn, soms zelfs absurd veel. Om dit

probleem enigszins inzichtelijk te maken beginnen we met beoordelingen in twee sectoren: het strafrecht (de publieke sector) en verzekeringen (de private sector). Op het eerste gezicht gaat het om twee totaal verschillende sectoren. Maar wat ruis betreft hebben ze veel gemeen. Om dat laatste over het voetlicht te brengen komen we met het concept van het ruisonderzoek, waarin wordt getracht te meten hoe groot het gebrek aan overeenstemming tussen professionals is als ze binnen een organisatie over één bepaald geval moeten oordelen.

In deel II onderzoeken we de aard van het menselijk beoordelingsvermogen en gaan we na hoe accuraatheid en fouten kunnen worden gemeten. Beoordelingen kunnen zowel door bias als ruis worden beïnvloed. We beschrijven een treffende overeenkomst in de rol van deze twee soorten fouten. Gelegenheidsruis is de variabiliteit in oordelen in dezelfde zaak door dezelfde persoon of groep bij verschillende gelegenheden. In groepsdiscussies hebben ogenschijnlijk irrelevante factoren, zoals wie als eerste het woord neemt of krijgt, een verrassende invloed op het ontstaan van gelegheidsruis.

Deel III gaat dieper in op een beoordelingscategorie die uitgebreid is onderzocht: de voorspellende beoordeling. We kijken naar het belangrijkste voordeel van regels, formules en algoritmes ten opzichte van de mens bij het doen van voorspellingen: in tegenstelling tot wat men veelal aanneemt is dat niet het superieure inzicht van regels maar hun gebrek aan ruis. We bespreken de ultieme begrenzing van de kwaliteit van de voorspellende beoordeling – het objectieve feit dat de toekomst onbekend is – en hoe die beperking in combinatie met ruis grenzen stelt aan de kwaliteit van voorspellingen. Ten slotte gaan we in op een vraag die u zich op dat moment vast al hebt gesteld: als ruis zo alomtegenwoordig is, waarom hebt u die dan niet eerder opgemerkt?

In deel IV richten we onze blik op de psychologie van de mens. We leggen uit wat de belangrijkste oorzaken van ruis zijn. Dat zijn onder andere interpersoonlijke verschillen, waar diverse factoren aan ten grondslag kunnen liggen, zoals persoonlijkheid en cognitieve stijl, persoonlijke variaties in het toekennen van belang aan verschillende overwegingen, en de verschillende manieren waarop mensen met identieke scoringsschalen omgaan. We gaan na waarom mensen zich niet bewust zijn van ruis en waarom ze regelmatig gebeurtenissen en oordelen die ze met geen mogelijkheid hadden kunnen voorspellen, toch gewoon voor kennisgeving aannemen.

Deel V gaat in op de praktische vraag hoe u uw oordelen kunt verbeteren en fouten kunt voorkomen. (Lezers die voornamelijk geïnteresseerd zijn in praktische mogelijkheden om ruis te verminderen kunnen eventueel de discussie over de perikelen van voorspellingen en de psychologie van het beoordelen in de delen 3 en 4 overslaan en direct dit deel ter hand nemen.) We onderzoeken pogingen om ruis aan te pakken in de geneeskunde, in het zakenleven, in het onderwijs, bij de overheid en elders. We introduceren diverse ruisreducerende technieken die we samenvatten onder de noemer *beslissingshygiëne*. We bespreken vijf case-study's uit domeinen waarin sprake is van veel gedocumenteerde ruis en waarin mensen langdurig hebben geprobeerd die ruis te verminderen – het is zeer leerzaam om te zien hoe ze daar al dan niet succesvol in waren. Het gaat bijvoorbeeld om onbetrouwbare medische diagnoses, prestatiebeoordelingen, forensische bevindingen, beslissingen om mensen aan te nemen en voorspellingen in algemenere zin. We besluiten dit deel met de bespreking van een systeem dat we het *mediating assessments protocol* (MAP) noemen: een algemeen inzetbare benadering bij het afwegen van opties waarin verschillende basistechnieken van beslissingshygiëne zijn verenigd en die ten doel heeft ruisarmere en betrouwbaardere beoordelingen op te leveren.

Wat is het juiste ruisniveau? Dat is de vraag die in deel VI aan de orde komt. Wellicht anders dan uw intuïtie u influïstert is dat niet nul. Op sommige terreinen is het gewoon niet haalbaar om ruis uit te bannen. Op andere gebieden is het veel te duur. Ook zouden pogingen ruis te reduceren bepaalde competitieve waarden te veel onder druk zetten. Zo zou het moreel van mensen kunnen worden ondermijnd en zouden ze het gevoel kunnen krijgen dat ze alleen nog maar radertjes in een machinerie zijn. Waar algoritmes een deel van het antwoord vormen, leveren die allerlei soorten bezwaren op; we behandelen er hier een paar van. Hoe het ook zij, het huidige ruisniveau is onacceptabel. We drukken zowel private als publieke organisaties op het hart ruisonderzoeken in te stellen en met nog meer inzet dan ooit tevoren er alles aan te doen de ruis te verminderen. Als ze daarin slagen, kunnen organisaties zeer veel onrechtvaardigheid wegnemen – en op allerlei gebieden kosten besparen.

Vanuit die opwekkende gedachte sluiten we elk hoofdstuk af met een paar korte stellingen, in de vorm van citaten. U kunt deze uitspraken letterlijk tot u nemen of ze aanpassen aan uw eigen interessegebieden, zoals de gezondheidszorg, de veiligheidsbranche, het onderwijs, de fi-

nanciële wereld, de werkgelegenheid, entertainment, of een ander terrein. Het doorgronden van het ruisprobleem en het werken aan de oplossing ervan is ‘werk in uitvoering’, en een gezamenlijke inspanning. We zijn allemaal wel op de een of andere manier in de gelegenheid er een steentje aan bij te dragen. Dit boek is geschreven vanuit de hoop dat we die gelegenheid aangrijpen.

DEEL I

Op zoek naar ruis

Het is onaanvaardbaar als twee vergelijkbare mensen die voor dezelfde misdaad worden veroordeeld twee totaal verschillende straffen krijgen – bijvoorbeeld de een vijf jaar en de ander alleen een voorwaardelijke straf. En toch komt dat vaak voor. Het is absoluut een feit dat het justitiële systeem allerlei vormen van bias vertoont. In hoofdstuk 1 richten we ons echter op de *ruis* in dit systeem – en met name op wat er gebeurde toen een beroemde rechter aandacht vroeg voor dit, zoals hij zelf zei, ‘schandalige’ fenomeen en er een kruistocht tegen begon die de wereld een beetje (maar niet genoeg) veranderde. Wat wij beschrijven speelt in de Verenigde Staten, maar ongetwijfeld gaat het er in veel andere landen precies zo aan toe. Vermoedelijk is het ruisprobleem in sommige van die landen zelfs groter dan in de Verenigde Staten. Aan de hand van dit voorbeeld over de rechtspraak laten we onder meer zien dat ruis tot grote onrechtvaardigheid kan leiden.

De berechting van misdadigers mag dan een hoog drama-gehalte hebben, in hoofdstuk 2 richten we onze blik op de private sector, waar de belangen ook zeer groot kunnen zijn. Om dat te illustreren kijken we naar een grote verzekeringsmaatschappij. Daar zijn mensen werkzaam die de hoogte van de verzekeringspremie voor potentiële klanten moeten bepalen; anderen moeten beoordelen in hoeverre binnengekomen claims gerechtvaardigd zijn. Op het eerste gezicht lijken dit eenvoudige, bijna automatisch uit te voeren taken; u neemt waarschijnlijk aan dat verschillende professionals daarbij tot grofweg dezelfde besluiten komen. We hebben een zorgvuldig opgezet experiment uitgevoerd – een ruisonderzoek – om die aanname te testen. Ons verrasten de resultaten; bij de leiding van het bedrijf leidden ze echter tot verbazing, ja zelfs ontzetting.

We kwamen erachter dat er verschrikkelijk veel ruis optrad, die het bedrijf grote sommen geld kostte. Dit voorbeeld laat zien dat ruis tot gigantische verliezen kan leiden.

In beide voorbeelden is naar een groot aantal mensen gekeken, die tot een groot aantal oordelen komen. Maar in gevallen waarin er veel op het spel staat gaat het vaak om ‘eenmalige’ beoordelingen in plaats van routinematige: hoe ga je om met een schijnbaar unieke zakelijke kans, moet je een geheel nieuw product wel of niet op de markt brengen, wat doe je als er een pandemie uitbreekt, moet je iemand wel of niet aannemen die niet aan het standaardprofiel voldoet? Kan ook in die gevallen ruis optreden? Men neemt graag aan dat het antwoord op die vraag ontkennend luidt. Ruis is immers ongewenste variabiliteit, en bij een eenmalige beslissing kan er van variabiliteit toch geen sprake zijn? Die vraag proberen we in hoofdstuk 3 te beantwoorden. Zelfs in een ogenschijnlijk unieke situatie vormt een oordeel altijd een keuze uit vele mogelijkheden. Ook daar is dus veel ruis aanwezig.

Het thema dat in deze drie hoofdstukken komt bovendrijven kan in één zin worden samengevat. Het is een van de hoofdthema's van dit boek: *bij elk oordeel is sprake van ruis – en meer dan u denkt*. Laten we eens proberen hier wat meer zicht op te krijgen.

Misdaad en straf (met ruis)

Stel dat iemand schuldig is bevonden aan een bepaald strafbaar feit – winkeldiefstal, heroïnebezit, geweldpleging of een gewapende overval. Hoe zou het vonnis dan luiden?

Het antwoord mag natuurlijk niet afhangen van welke rechter de zaak toevallig behandelt, en ook niet van het weer of de prestaties van de plaatselijke sportclub een dag eerder. Het zou schandelijk zijn als drie mensen die elk voor precies hetzelfde feit worden veroordeeld, totaal verschillende straffen krijgen: de één voorwaardelijk, de tweede twee jaar gevangenisstraf, en de derde tien jaar gevangenisstraf. En toch zijn er veel landen waar dat vroeger gebeurde – en nog steeds gebeurt.

Overal ter wereld hebben rechters altijd een grote vrijheid gehad om naar eigen inzicht vonnissen te vellen. In veel landen hebben deskundigen die rechterlijke beoordelingsvrijheid toegejuicht: ze vonden die zowel rechtvaardig als humaan. Een vonnis diende tot stand te komen op basis van een waaier aan factoren, waarbij niet alleen de misdaad maar ook de persoon van de verdachte moest worden betrokken, en de omstandigheden waarin hij of zij verkeerde. ‘Op het individu gericht maatwerk’ was het adagium. Beknotting van de rechterlijke vrijheid door strikte regels zou betekenen dat misdadigers inhumain werden behandeld: ze zouden niet meer worden gezien als individuen, als mensen die het recht hebben op hun bijzondere omstandigheden te wijzen. Het hele idee van een ‘eerlijke rechtsgang’ leek voor velen synoniem met een onbeperkte rechterlijke beoordelingsvrijheid.

In de jaren zeventig kreeg het wijdverbreide enthousiasme voor deze beoordelingsvrijheid een behoorlijke deuk. De oorzaak: schokkende bewijzen van ruis. In 1973 trok een beroemde rechter, Marvin Frankel,

hierover aan de bel. Voordat hij rechter werd maakte Frankel zich sterk voor de vrijheid van meningsuiting en hij was als bezielde mensenrechtenadvocaat een van de oprichters van het *Lawyers Committee for Human Rights* (een organisatie die nu als *Human Rights First* bekendstaat).

Frankel kon zéér uitgesproken zijn. Over de ruis in het strafrechtstelsel maakte hij zich bijzonder kwaad. Zijn boek *Criminal Sentences: Law Without Order* begint met een duidelijke omschrijving van het probleem:¹

De maximumstraf voor iemand die veroordeeld wordt voor een bankoverval is 25 jaar. In de praktijk kon dat variëren van 0 tot 25 jaar. En ik realiseerde me al gauw dat het getal waarop het uitkwam minder afhing van de voorliggende zaak of de verdachte in kwestie dan van de rechter die het vonnis velde, dat wil zeggen van zijn of haar ideeën en vooroordelen. Eén en dezelfde verdachte in één en dezelfde zaak zou dus van verschillende rechters totaal verschillende straffen kunnen krijgen.

Frankel gaf hiervoor geen enkel statistisch bewijs. Maar hij kwam wel met een serie pregnante voorbeelden die lieten zien hoe sterk de bejegening van twee zeer vergelijkbare mensen uiteen kon lopen – zonder duidelijke reden. Twee mannen, beiden zonder strafblad, werden veroordeeld voor het verzilveren van een valse cheque ten bedrage van respectievelijk 58,40 dollar en 35,20 dollar. De eerste werd tot 15 jaar veroordeeld, de tweede tot 30 dagen. In vergelijkbare zaken van verduistering werd de ene man veroordeeld tot een gevangenisstraf van 117 dagen, de andere tot een van 20 jaar. Frankel wees op veel van dit soort zaken en sprak zijn afschuw uit over wat hij de ‘vrijwel grenzeloze en ongebreidelde macht’² van federale rechters noemde, die leidden tot ‘een dagelijks slagveld van willekeur’³, iets wat volgens hem volstrekt onacceptabel was in een ‘government of laws, not of men’.⁴

Frankel riep het Amerikaanse Congres op af te rekenen met deze ‘discriminatie’, zoals hij de willekeurige en daardoor wrede straftoebedeling omschreef. Met die term duidde hij vooral de ruis aan: de onverklaarbare variatie in strafmaat. Daarnaast maakte hij zich ook zorgen over de bias: de door raciale en sociaal-economische factoren ingegeven verschillen. Ter bestrijding van zowel bias als ruis diende elk onderscheid bij de behandeling van verdachten te worden uitgebannen, tenzij die kon